

24 oktober 2024

Notitie cryptovaluta voor het notariaat

Geactualiseerd oktober 2024

Inhoud

1.	Cryptovaluta – wat is het?	3
2.	Geregistreerde aanbieders van cryptodiensten	5
3.	Cryptovaluta en de risico's van witwassen	6
4.	Cryptovaluta als (wettig) betaalmiddel	7
5.	Praktijkvoorbeeld voor het notariaat	7
6.	Nadere informatie en <i>red flags</i>	8
7.	Nieuwe trend: Lightning transacties	9
8.	Bijlagen	9
	Bijlage 1	10
	Verklarende begrippen	10
	Bijlage 2	12
	A. Voorbeeld afschrift uit een bitcoin wallet (Electrum), betreft non custodial wallet (in eigen beheer)	12
	B. Voorbeeld custodial wallet (in beheer bij een exchange)	13
	Bijlage 3	14
	Voorbeeld inzake afschrift van aankoop bitcoin bij Bitonic	14

Het BFT krijgt steeds vaker vragen vanuit het notariaat over cryptovaluta (o.a. bitcoin). Met name speelt de onderzoeksplicht van de notaris voor de Wet op het notarisambt (Wna) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) een belangrijke rol. Een relevante vraag daarbij is: hoe kan de notaris de herkomst van het vermogen (bron van de middelen) beoordelen, wanneer de gelden hun oorsprong vinden in cryptovaluta? Daarnaast is van belang hoe ver moet de notaris gaan in zijn onderzoek, welke documenten kan de notaris opvragen en welke aspecten zijn daarbij van belang? Tot slot is van belang wanneer een transactie met cryptovaluta ongebruikelijk is op grond van de Wwft?

In dit geactualiseerde memo zal het BFT enkele praktische handvatten uiteenzetten die de notaris kan gebruiken bij de beoordeling van voorgaande vragen.

		Pagina
1	Cryptovaluta – wat is het?	3
2	Geregistreerde aanbieders van cryptodiensten	5
3	Cryptovaluta en de risico's van witwassen	6
4	Cryptovaluta als (wettig) betaalmiddel	7
5	Praktijkvoorbeeld voor het notariaat	7
6	Nadere informatie en red flags	8
7	Nieuwe trend: Lightning transacties	9

In paragraaf 1 zal kort worden ingegaan op wat cryptovaluta zijn en welke techniek daarbij gehanteerd wordt. Tevens worden ook enkele begrippen besproken die van belang kunnen zijn voor de notariële praktijk. Hoewel dit voor een deel een technisch verhaal is, is dit nodig om de basis van cryptovaluta te kennen en te begrijpen.

1. Cryptovaluta – wat is het?

Een cryptomunt, ook wel *crypto currency*, is een munteenheid die zonder tussenkomst van een centrale bank (bijvoorbeeld de ECB voor de Euro), wordt uitgegeven en kan worden gebruikt door middel van een gedecentraliseerd computernetwerk.¹ De computers houden voortdurend een digitaal grootboek bij. De transacties van bestaande cryptovaluta (waaronder bitcoin)^{2 3} worden in dat digitale grootboek opvolgend geregistreerd via blockchaintechnologie. De uitgifte van nieuwe bitcoins vindt plaats via een zogenoemd *mining*-proces. Hierbij wordt ieder nieuw *block* toegevoegd aan de reeds bestaande *blockchain*. Bekende cryptovaluta zijn o.a. bitcoin, Ether (Ethereum) en Dogecoin. Bij de meeste cryptovaluta wordt gebruik gemaakt van adressen die bestaan uit een unieke reeks van cijfers en/of letters⁴.

Cryptovaluta⁵ zijn een virtueel ruil- of betaalmiddel waarmee goederen en diensten kunnen worden aangekocht en verkocht. Ook kunnen cryptovaluta gebruikt worden voor speculatieve doeleinden. Net als

¹ Bron: CryptoCurrency 2021 Een complete inleiding tot blockchain & Cryptocurrencies (United Library, februari 2021).

² De eerste en de bekendste *crypto currency*.

³ Bitcoin met kleine letter wordt gebruikt voor het duiden van het digitale betaalmiddel. De internationaal erkende valutaire afkorting voor bitcoin is BTC. Bitcoin met hoofdletter ziet op het Bitcoin-netwerk.

⁴ Bitcoin bestaat uit 25-36 karakters beginnend met "1" of "3". Ethereum uit 42 karakters beginnend met Ox. Voor een meer omvattend beeld zie: Kenmerken van Cryptovaluta: Gids voor rechercheurs via de website van het [AMLC](#).

⁵ Rapport Cryptovaluta (Vakgroep Virtuele Valuta, 30 oktober 2020).

Euro's kunnen cryptovaluta worden verdeeld in kleinere eenheden, zodat ook kleinere transacties mogelijk zijn. Een bitcoin⁶ is bijvoorbeeld onder te verdelen in 100.000.000 Satoshi⁷.

Overigens is het goed om te weten dat ook cryptovaluta bestaan die een hogere mate van anonimiteit bieden ten opzichte van bijvoorbeeld bitcoins. Deze cryptovaluta heten *privacy coins*. Bekende *privacy coins* zijn: Monero, ZCash en Dash⁸. De extra anonimiteit wordt vooral geboden door gebruik te maken van het bundelen van transacties, zodat transacties niet te herleiden zijn tot de zender. Dit soort cryptovaluta vormen een hoger risico op witwassen, met name omdat vanwege de anonimiteit dit aantrekkelijker is voor criminelen⁹.

Een groot verschil tussen reguliere betaalmiddelen en cryptovaluta is gelegen in het feit dat cryptovaluta alleen volledig functioneren op en via het internet. Een verzameling van deelnemende computers op het internet dient als controle- en autorisatiemechanisme voor elke cryptotransactie. Bovendien kunnen cryptotransacties door de blockchaintechnologie in het algemeen niet worden tegengehouden.

Indien gesproken wordt over bitcoins wordt doorgaans bedoeld het saldo dat gekoppeld is aan een bepaald bitcoin-adres (te vergelijken met een bankrekeningnummer). Bij elk bitcoin-adres hoort een zogenaamde *private key* (een persoonlijke geheime sleutel te vergelijken met het hebben van een pincode). Deze combinatie (adres en *private key*) maakt dat men bitcoins kan ontvangen en versturen.

Als er gesproken wordt over een *crypto wallet*, dan bevat die 'portemonnee' niet de feitelijke bitcoin zelf, maar is slechts een verzameling *private keys* waarmee een gebruiker zijn/haar bitcoin-adressen en tegoeden beheert. Een *crypto wallet* geeft de gebruiker dus de mogelijkheid meerdere *private keys* van bitcoin-adressen op te slaan/te beheren. Het saldo dat is gekoppeld aan een bitcoin-adres wordt door *crypto wallets* automatisch berekend door alle positieve en negatieve transacties in de *blockchain*, waarbij dit bitcoin-adres betrokken is, te verrekenen. Een wallet kan in beheer zijn bij een geregistreerde cryptoaanbieder (*custodial wallet*) of in eigen beheer (*non custodial wallet*)¹⁰.

Om cryptovaluta aan te kopen kan gebruik worden gemaakt van een *broker* (middels een wisseldienst) of van een cryptoplatform/*exchange*. Bij een wisseldienst koopt of verkoopt de klant aan/van de *broker*. Deze *broker* haalt de cryptovaluta weer van een *exchange*. Een *exchange* brengt een koper van cryptovaluta en verkoper van cryptovaluta op een platform bij elkaar en hanteert een orderboek.

Doordat een broker als tussenpersoon fungeert, zijn de transactiekosten hier bijna altijd hoger dan wanneer direct op de *exchange* wordt gehandeld¹¹.

In bijlage 1 is meer informatie opgenomen over cryptovaluta en veel gebruikte begrippen.

⁶ Handelssymbool BTC of XBT.

⁷ Vernoemd naar de bedenker van de bitcoin: Satoshi Nakamoto (pseudoniem).

⁸ Bij sommige *privacy coins* kan de *privacy* optie aan of uit worden gezet.

⁹ Met name Monero. Zie ook 'Cryptocurrencies: Tracing the evolution of criminal finances' van Europol.

¹⁰ Niet alle *brokers* of *exchanges* bieden *custodial wallets* aan. Dit verschilt per onderneming.

¹¹ Bron [AllesOverCrypto](#), 'Wat is het verschil tussen een broker en een exchange?'

2. Geregistreeerde aanbieders van cryptodiensten

Voor de beoordeling of cryptotransacties mogelijk ongebruikelijk zijn in de zin van de Wwft is het van belang om te achterhalen of dergelijke transacties via geregistreeerde aanbieders van cryptodiensten lopen¹². Sinds mei 2020 vallen cryptobedrijven onder het Wwft-toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB). Aanbieders van cryptodiensten die in of vanuit Nederland actief willen worden, moeten een inschrijving in het openbaar register van DNB aanvragen. DNB beoordeelt na de registratieaanvraag de documentatie en doet toetsingen. DNB toetst onder andere of de bestuurders van de aanbieder geschikt en betrouwbaar zijn en voert een reputatietoets uit voor de UBO('s). Dit behelst derhalve meer dan een aanvraag tot inschrijving. Indien het oordeel van DNB positief is, volgt een inschrijving in het openbaar register. Deze geregistreeerde aanbieders zijn zelf een Wwft-instelling, waar DNB toezicht op houdt. Betaalinstellingen of banken die voor andere activiteiten al een vergunning hebben van DNB, moeten als ze cryptodiensten willen aanbieden hier apart een registratie voor aanvragen bij DNB.

Buitenlandse aanbieders van cryptoaanbieders die zich op de Nederlandse markt begeven, moeten ook een aanvraag indienen voor het register. Uit het DNB-register blijkt dat buitenlandse aanbieders zijn opgenomen. Ten aanzien van het toezicht geldt het volgende. De geregistreeerde ondernemingen staan niet onder prudentieel toezicht van DNB of onder gedragstoezicht van de AFM. Dit betekent dat geen toezicht wordt gehouden op financiële bedrijfsrisico's en ook geen sprake is van specifieke financiële consumentenbescherming of bescherming van beleggers.¹³

Via de website van DNB kunt u achterhalen of een dergelijke aanbieder¹⁴ is geregistreerd. Cryptovaluta die worden gebruikt of op de balans staan bij uw cliënt en afkomstig zijn van een cryptobedrijf dat ingeschreven is in het openbare register van DNB kwalificeert zich hierdoor als zijnde betrouwbaar. Het niet hebben van een registratie bij DNB betekent mogelijkerwijs dat het bedrijf in kwestie illegaal cryptovaluta aanbiedt. De registraties bij DNB zijn immers pas sinds 2020 van kracht en ook voor die tijd waren diverse buitenlandse *exchanges* populair bij Nederlandse gebruikers.

Ter completering, de klant die cryptovaluta koopt of aanhoudt bij een niet-geregistreeerde aanbieder, is niet illegaal bezig. Het is niet verboden om cryptovaluta te kopen en aan te houden bij een aanbieder zonder registratie. Alleen voor bedrijven die in of vanuit Nederland cryptodiensten aanbieden, geldt het verbod om cryptovaluta aan te bieden [zonder registratie](#) bij DNB. Het laatste betekent wel dat het risico op de ongebruikelijkheid voor dergelijke transacties dan aanzienlijk toeneemt en dus meer aandacht behoeft vanuit het betreffende notariskantoor.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het gebruik van een geregistreeerde cryptoaanbieder niet automatisch betekent dat er geen sprake kan zijn van een ongebruikelijke transactie. Een niet geregistreeerde aanbieder van cryptodiensten (in Nederland) vormt een hoger risico op witwassen dan een aanbieder die wel geregistreerd is.

Nieuwe cryptowetgeving

De Europese Commissie heeft op 30 juni 2023 een nieuwe wet in laten gaan om de cryptomarkt te reguleren. Dat is de zogenoemde Markets in Crypto Assets Regulation (MiCAR). De MiCAR treedt per

¹² Het gaat vaak om de volgende twee typen cryptodiensten:

- 1) het omwisselen van fiduciair geld (Euro's) naar crypto (en terug);
- 2) het gebruik van cryptowallets (zie in dit verband ook artikel 1a, lid 4, letters l en m Wwft).

¹³ De Europese Commissie werkt aan een nieuw Europees wetsvoorstel, genaamd Verordening Markten in Cryptoactiva (MiCA), die consumenten en beleggers te zijner tijd gaat beschermen.

¹⁴ Denk hierbij aan cryptobedrijven die opereren – geen limitatieve opsomming – onder de volgende namen: LiteBit, AnyCoin, Bitvavo, Bitonic en BLOX. Voor meer info zie de website van DNB.

30 december 2024 in werking. Vanaf die datum moeten partijen die cryptoactivadiensten aanbieden (CASP) over een vergunning beschikken. In Nederland is de AFM de primaire toezichthouder op deze dienstverlening. Een persoon of instelling mag binnen de Europese Unie geen cryptoactivadiensten aanbieden zonder CASP-vergunning.

3. Cryptovaluta en de risico's van witwassen

Allereerst wordt opgemerkt dat cryptovaluta kunnen worden gebruikt voor zowel legale als illegale transacties. Het is dan ook niet de bedoeling van het BFT om het gebruik van cryptovaluta te criminaliseren. Daarnaast laten gebruikers van cryptovaluta sporen na, zoals gezegd in de [blockchain](#).

In theorie zijn alle transacties te herleiden, doordat deze worden opgeslagen op het openbare register, de *blockchain*. Op de *blockchain* wordt onder meer opgeslagen wanneer een transactie heeft plaatsgevonden, welke adressen hierbij betrokken zijn geweest en de hoogte van het transactiebedrag.

In het zoekscherm van de online [Blockchain](#) kan een adres worden ingevoerd waarbij een overzicht wordt weergegeven van de transacties die met dat adres zijn uitgevoerd. Via de website www.walletexplorer.com zijn de transacties te zien die gedaan zijn met bepaalde *wallets*. Het is dus mogelijk om erachter te komen welke transacties er met welke adressen zijn gedaan. Daarnaast is te achterhalen welke adressen bij welke *wallet* horen. Hierbij bestaat niet de mogelijkheid om deze te koppelen aan een identiteit.

Het voorgaande neemt niet weg dat aan het gebruik van cryptovaluta wel witwasrisico's kunnen kleven. De hoge mate van anonimiteit¹⁵ en het lastig achterhalen van de herkomst van crypto maakt het bijvoorbeeld interessant voor criminelen om gebruik te maken van cryptovaluta. Ook is er beperkt toezicht op partijen. Waarde kan snel verplaatst worden en kan daarmee ook buiten het zicht van bijvoorbeeld de Belastingdienst worden gehouden. Cryptovaluta zijn bovendien het belangrijkste betaalmiddel op het *dark web*. Ook kunnen criminelen contante criminele gelden (via een speciale bitcoin ATM) omwisselen naar bitcoins en daarna terug naar reguliere betaalmiddelen waarmee gelden ten onrechte een ogenschijnlijke legale status kunnen krijgen. Bitcoins of andere cryptovaluta zijn de meest gevraagde valuta als losgeld voor *ransomware*-aanvallen. Overigens is ook snelheid (en het internationale karakter) bij het gebruik van cryptovaluta aantrekkelijk voor witwassers. Binnen enkele minuten kunnen bedragen worden verzonden over de hele wereld.

Cryptovaluta kunnen daarnaast ook gebruikt worden om via vastgoed geld wit te wassen, doordat bijvoorbeeld de koper aan verkoper betaalt in bitcoins buiten de notaris om. De notaris zal dan ook in het kader van de Wwft onderzoek moeten doen naar de herkomst van de gelden (bron van de middelen).

Speculatie met cryptovaluta kan in sommige gevallen volgens de cliënt een legitimatie vormen voor de herkomst van gelden. In het praktijkvoorbeeld in paragraaf 5 is hier ook aandacht voor. Alvorens dat uit te werken zal kort worden ingegaan op cryptovaluta als wettig betaalmiddel.

¹⁵ Vaak is het lastig de identiteit van een persoon te koppelen aan een bepaald bitcoinadres. Bovendien bieden bitcoin-mixers (een proces waarbij crypto van verschillende personen eerst in één cashpool worden gezet om ze vervolgens met nieuwe cryptoadressen weer aan de oorspronkelijke personen toe te kennen, waarmee de oorspronkelijke herkomst wordt verhuuld) mogelijkheden te anonimiseren.

4. Cryptovaluta als (wettig) betaalmiddel

De vraag is hoe de bitcoin (en andere cryptovaluta) juridisch moet worden geduid. De algemene opvatting is dat de bitcoin (in Nederland) niet als geld kwalificeert¹⁶ en vergeleken kan worden met toonderpapier. Bitcoin wordt (in Nederland) niet als wettig betaalmiddel geaccepteerd.¹⁷ Dit betekent dat als een koper de koopsom wil overmaken naar de kwaliteitsrekening van de notaris, de notaris (op basis van de huidige regelgeving) de tegenwaarde van de koopsom in bitcoins niet kan accepteren (ook niet via een eventuele eigen wallet van de notaris).

Het is wel mogelijk dat de koper rechtstreeks aan de verkoper betaalt in cryptovaluta, buiten de notaris om. In die gevallen dient de notaris extra alert te zijn, omdat sprake is van een verhoogd risico op witwassen. Deze afwijkende wijze van betaling kan reden zijn om dienst te weigeren en/of ongebruikelijke transacties te melden. Van de notaris mag worden verwacht dat hij de koper bevrageet naar de reden waarom voor deze wijze van betaling is gekozen. Uiteraard dient de notaris ook vast te stellen wat de herkomst is van de gelden (de bron van de middelen) alsmede na te gaan of de verkoper het bedrag ontvangen heeft. Het BFT adviseert de bewijsstukken hiervan ook schriftelijk vast te leggen. In dit verband wijst het BFT op het eerder gemaakte [schema geldverkeer](#) met [toelichting](#).

5. Praktijkvoorbeeld voor het notariaat

Een particulier, de heer X, koopt een woning voor € 600.000 en financiert de aankoop geheel uit eigen middelen vanaf zijn bankrekening. Bij de notaris verklaart de heer X dat hij de eigen middelen heeft verdiend met speculatie in cryptovaluta. De heer X zegt op het juiste moment te zijn ingestapt en uitgestapt met bitcoins waardoor hij een aanzienlijke koerswinst heeft kunnen behalen.

In een dergelijke casus is het van belang dat de notaris niet alleen de eventuele speculatiewinst onderzoekt, maar ook navraag doet wat de herkomst is geweest van de oorspronkelijke inleg in cryptovaluta.

Om de casus goed te kunnen beoordelen voor de Wna en Wwft is het van belang dat de notaris de juiste vragen stelt en ter verificatie de juiste documenten opvraagt. Het BFT is zich ervan bewust dat de notaris geen opsporingsfunctionaris is, maar wel een kritische poortwachter moet zijn. Enkele voorbeelden van vragen die de notaris kan stellen¹⁸:

- Is er sprake van een enkele transactie (met aan- en verkoop) gevolgd door koerswinst.
- Is er sprake van meerdere instap- en uitstapmomenten?
- Wat waren de relevante koersen¹⁹ in de periode van speculatie? Een onafhankelijke bron die uitkomst kan bieden is te vinden via de website: <https://nl.investing.com/crypto/bitcoin/historical-data>.
- Wat voor soort transacties zijn uitgevoerd?
Bijvoorbeeld bancaire voor cryptovaluta (zie rekeningafschrift) of juist contanten voor cryptovaluta (afschrift ATM Bitcoin).
- Is gebruik gemaakt van een geregistreerde cryptodienstverlener (geregistreerd in Nederland of een vergelijkbare jurisdictie)?

¹⁶ Tussen munt en mogelijkheid, mr. W.J.M Jansen en mr. T.A. Keijzer, WPNR 7362, pagina 166.

¹⁷ Voor de omzetbelasting bestaat een uitzondering, zie Tussen munt en mogelijkheid, mr. W.J.M Jansen en mr. T.A. Keijzer, WPNR 7362, pagina 166.

¹⁸ De vragen zijn niet-limitatief en niet bedoeld als 'vinklijst'. De diepgang van het onderzoek en daarmee het aantal vragen verschilt per geval.

¹⁹ Wat was de koers van de aangekochte cryptovaluta op de dag van aanschaf en via welk wisselkantoor heeft de omzetting plaatsgevonden? Alleen in Nederland of elders in de EU? Op welke dag is de cryptovaluta weer omgezet in Euro's? Wat was de koers van de verkochte cryptovaluta op die desbetreffende dag? Via welk wisselkantoor?

- Is sprake van hoge transactiekosten die (sterk) afwijken van hetgeen geregistreerde aanbieders in rekening brengen?²⁰
- Zijn de cryptovaluta of is de oorspronkelijk inleg fiscaal in de aangifte inkomstenbelasting van de cliënt verwerkt?²¹
- Is sprake van gebruikelijke cryptovaluta of wordt gebruik gemaakt van bijvoorbeeld *privacy coins*?
- Is deze oorspronkelijke inleg (investering) aantoonbaar verkregen op legitieme wijze? Hierbij is de herkomst van die gelden uiteraard van belang.
- Hoe worden de cryptovaluta bewaard (via een *broker of exchange*, middels een *custodial wallet* of in eigen beheer (*non custodial wallet*)?

Een notaris kan bijvoorbeeld de volgende informatie opvragen ter verificatie:

- Afschriften of *printscreen* van de *non custodial wallet* (cryptovaluta in eigen beheer (bijlage 2a);
- Afschriften van aankopen en/of verkopen via het laatste cryptohandelsplatform/*exchange*²² (bijlage 2b);
- *Printscreen* van een account dat de cliënt heeft bij een *broker of exchange* om de uitgevoerde transacties inzichtelijk te maken;
- Afschriften van creditcards;
- Een overzicht van transacties op andere (voorgaande) cryptohandelsplatform(en);
- Een overzicht van de bankafschriften (met ontvangsten en overboekingen van en naar cryptovaluta). Hierop staan de aankopen of verkopen in euro's genoemd (zie bijlage 3);
- Aangifte inkomstenbelasting over de betreffende periode (in verband met opgeven cryptovaluta en het saldo liquide middelen in box 3);
- Aanschaflocatie(s) en/of verkooplocatie(s) van de desbetreffende cryptovaluta²³. Dit kan van belang zijn om vast te stellen of er sprake is van bijvoorbeeld een bitcoin ATM en/of (niet-)gereguleerde aanbieders.

Indien de aanmerkelijke kans bestaat dat de herkomst van de gelden niet legaal is, zal de notaris een melding moeten doen van een ongebruikelijke transactie bij de FIU-NL. De notaris zal bij geld verkregen uit cryptotransacties van geval tot geval moeten beoordelen of hij zijn diensten kan verlenen.

6. Nadere informatie en *red flags*

In september 2020 heeft de FATF een *guidance*-document opgesteld voor cryptoaanbieders met *red flags* op basis van honderd *case studies*.

Onderstaand staan enkele voorbeelden van *red flags* die voor het notariaat ook van belang kunnen zijn (met name voor de vraag of transacties ongebruikelijk zijn):

- Gebruik niet-gereguleerde cryptowisselaanbieders met hoge transactiekosten;
- Gebruik van een bitcoin-handelaar die bedrijfsmatig in contanten bitcoins aan of verkoopt²⁴;

²⁰ De transactiekosten verschillen per munt en per *broker*. De meeste *brokers* rekenen 2% tot 3% van de transactie als kosten.

²¹ Indien cryptovaluta fiscaal niet in aangifte inkomstenbelasting zijn opgenomen, kan dit aanleiding zijn om een melding van een ongebruikelijke transactie te verrichten bij de FIU-NL. Een vermoeden van fiscale fraude moet gemeld worden (ECLI:NL:CBB:2018:233). Ook al zou de herkomst van de gelden *an sich* legaal zijn.

²² Andere benamingen zijn: *exchange(s)*, *coin exchange*, *muntenhandelsplatform*, *exchange market of cryptocurrency exchange(s)*. Het betreft in alle gevallen een online marktplaats of cryptobeurs die als bemiddelaar optreedt tussen koper(s) en verkoper(s) van cryptogeld.

²³ Bitcoins als verifieerbare verklaring voor vermogen? Zie ook: ECLI:NL:GHARL:2020:1087.

²⁴ De handelaar is vaak niet onder zijn eigen naam vindbaar op het internet, niet geregistreerd bij de Kamer van Koophandel en/of niet fiscaal bekend voor de wisselactiviteiten.

- Vermoedelijk gebruik van *money mules* ('geldezels'). Bijvoorbeeld te herkennen doordat de gebruiker niet kan uitleggen hoe de techniek van bitcoins werkt;
- Gebruik van *blockchain* met encryptie (bijvoorbeeld *privacy coins*);
- Ongewone transactiepatronen (hoge volumes) waarbij gebruik wordt gemaakt van verschillende cryptotaanbieders;
- *Wallets* die eigendom zijn van buitenlandse rechtspersonen;
- Het gebruik van bitcoin-*mixers* waardoor transacties worden geanonimiseerd²⁵. Het gebruik van een mixer is door de FIU-NL aangemerkt als [witwastypologie](#).

7. Nieuwe trend: Lightning transacties

Het AMLC heeft op zijn website een [artikel](#) over nieuwe trends met betrekking tot cryptovaluta en witwassen. Het Lightning Network is een protocol²⁶ dat als een extra laag op de bitcoin *blockchain* functioneert. Zo'n extra laag wordt ook wel een layer-2-toepassing genoemd, waar de bitcoin *blockchain* de eerste laag, layer-1 voorstelt. Het Lightning Network kan sneller en goedkoper transacties verwerken, omdat het grotendeels buiten de blockchain om (*off-chain*) werkt. Bij Lightning transacties wordt de volledige transparantie zoals bij de blockchain vastligt, bemoeilijkt. Bepaalde transacties zijn daardoor niet of moeilijker te traceren op de blockchain, hetgeen aantrekkelijk kan zijn voor witwassers.

8. Bijlagen

1. Verklarende begrippen
2. a. voorbeeld afschrift uit een bitcoin wallet (Electrum)
b. voorbeeld *custodial wallet* (in beheer bij een exchange)
3. Voorbeeld inzake afschrift van aankoop bitcoin bij Bitonic

Utrecht, 24 oktober 2024

²⁵ Een mixer is een middel om de anonimiteit bij het gebruik van cryptovaluta te vergroten. Alle transacties worden bijgehouden op de Blockchain en daarmee is de herkomst van bitcoins te traceren. Door een mixer te gebruiken is de transactiegeschiedenis (in aard, omvang, *wallets* en partijen) niet te zien noch te reconstrueren. Als gebruik wordt gemaakt van een mixer moet hiervoor een commissie worden betaald. Deze commissie is doorgaans een paar procent van het totale bedrag aan bitcoins (denk aan 2% a 3,5%). Zie ook: <https://www.amlc.nl/witwassen-via-cryptovaluta/> onder bitcoinmixer.

²⁶ Regels die beschrijven hoe deelnemers binnen het netwerk onderling communiceren.

Bijlage 1

Verklarende begrippen

Bitcoin

Eerste en meest voorkomende gedecentraliseerde digitale munt gebaseerd op blockchaintechnologie.

Bitcoin ATM

Een automaat waar bitcoins kunnen worden aangekocht of verkocht tegen contant geld.

Bitcoinadres

Het adres dat je als gebruiker deelt met anderen, en waar men bitcoins naar kan overmaken. Een bitcoinadres is een reeks met minimaal 26 en maximaal 62 karakters (letters en cijfers) beginnend met een "1", "3" of met "bc1".

Blockchain (Bitcoin)

De datastructuur waarin alle transacties staan opgeslagen, opgebouwd uit blokken die in chronologische volgorde achter elkaar staan en niet meer gewijzigd kunnen worden.

Cryptovaluta

Een virtueel ruil- of betaalmiddel, waarmee goederen en diensten kunnen worden aan- en verkocht.

Darknetmarkets

Marktplaatsen op het zogenoemde dark web, een afgeschermd gedeelte van het internet dat alleen toegankelijk is via een anonimiseringsdienst of -netwerk zoals TOR.

Exchange

Een handelsplatform waar gebruikers cryptovaluta kunnen aankopen en verkopen.

Mining

Het creëren van nieuwe cryptovaluta door middel van het valideren en signeren van een nieuw datablok met transacties.

Privacy Coins

Cryptovaluta die een hogere mate van anonimiteit bieden ten opzichte van Bitcoin, zoals Monero, Dash en ZCash.

Private Key/privésleutel

Bij elk bitcoin-adres hoort een *private key* (een persoonlijke, geheime digitale sleutel). Dit sleutelpaar (het adres en de *private key* samen) stelt de eigenaar in staat bitcoin te versturen.

Public Key/publieke Sleutel

Een *public key* wordt afgeleid van een *private key*, en een bitcoin-adres van een *public key*. Een *public key* wordt gebruikt bij transacties om te controleren of de verzender gemachtigd is de transactie te verrichten.

Transaction fee

Transactiekosten voor een bitcoin-transactie.

Wallet (bitcoin)/bewaarportemonnee

Verzameling *private keys* waarmee de gebruikers hun bitcoin-adressen en tegoeden beheren. Een wallet kan in eigen beheer zijn (*non custodial wallet*) of in beheer bij een derde partij, vaak een *broker* of een *exchange* (*custodial wallet*).

Bijlage 2

A. Voorbeeld afschrift uit een bitcoin wallet (Electrum), betreft non custodial wallet (in eigen beheer)

- onder in beeld én in de kolom 'saldo' het huidige saldo (in dit plaatje is het saldo van het bitcoinadres waar deze wallet bij hoort dus 0 bitcoin);
- datum en tijd van aankoop en verkoop transacties is beschikbaar in overzicht
- positieve getallen in de kolom 'bedrag' duiden op bijschrijvingen, negatieve getallen op afschrijvingen (uiteraard) in millibitcoin;
- het gaat in deze afbeelding dus om millibitcoin (één duizendste van een bitcoin), dus 10. staat voor 0,01 bitcoin. Omrekenen van millibitcoin naar bitcoin of andersom kan via de site: [https://www.cryps.info/en/mBTC to BTC/1/](https://www.cryps.info/en/mBTC%20to%20BTC/1/).

Electrum 4.1.5 [standard]

Bestand Portemonnee Weergave Tools Hulp

Geschiedenis Verzenden Ontvangen Kanalen Munten

Datum	Beschrijving	Bedrag	Saldo
✓ 2022-02-25 10:43	Verkoop	-40.	0.
✓ 2022-02-02 17:23		+10.	40.
✓ 2021-12-04 16:49		+10.	30.
✓ 2021-11-27 21:39	Omdat er een dip is	+10.	20.
✓ 2021-11-16 20:07	Nieuwe investering	+10.	10.
✓ 2021-10-02 11:17	Verkoop	-13.1314	0.
✓ 2021-09-13 15:38		+13.1314	13.1314

Saldo: 0. mBTC ⚡ 0. mBTC

B. Voorbeeld custodial wallet (in beheer bij een exchange)

Ledger

ID ↕	DATE ↕	TYPE ↕	CURRENCY ↕	AMOUNT ↕	FEE ↕	BALANCE ↕
LNG3WV	06/14/22 06:06:06	Receive	Bitcoin BTC	0.0043285900 BTC	0.00000 BTC	0.0248815700 BTC
LDCRHW	06/14/22 06:06:06	Spend	Euro Hold EUR.HOLD	-94.58 EUR	1.42 EUR	0.00 EUR
LSNNT2	06/14/22 06:06:05	Deposit	Euro Hold EUR.HOLD	100.00 EUR	4.00 EUR	96.00 EUR
LYKLV2	05/12/22 06:22:40	Receive	Bitcoin BTC	0.0036944400 BTC	0.00000 BTC	0.0205529900 BTC
LT2SN2	05/12/22 06:22:40	Spend	Euro Hold EUR.HOLD	-94.58 EUR	1.42 EUR	0.00 EUR
L6IXQ4	05/12/22 06:22:39	Deposit	Euro Hold EUR.HOLD	100.00 EUR	4.00 EUR	96.00 EUR
LBEMWB	05/11/22 19:44:05	Receive	Bitcoin BTC	0.0033963300 BTC	0.00000 BTC	0.0168585500 BTC
LRXKQL	05/11/22 19:44:05	Spend	Euro Hold EUR.HOLD	-94.58 EUR	1.42 EUR	0.00 EUR
LSHS7Z	05/11/22 19:44:04	Deposit	Euro Hold EUR.HOLD	100.00 EUR	4.00 EUR	96.00 EUR
LOGU3U	01/21/22 09:52:54	Receive	Bitcoin BTC	0.0027447000 BTC	0.00000 BTC	0.0134622200 BTC

Bijlage 3

Voorbeeld inzake afschrift van aankoop bitcoin bij Bitonic

- in onderstaand voorbeeld staat de hoeveelheid bitcoin en de datum waarop die bitcoin is aangeschaft via een Raborekening van de persoon die deze aankoop deed.

 Debit Details Rabo Bankieren

Account holder: [REDACTED]
 NL48 RABO [REDACTED]

Bitonic via Mollie -€ 500.⁰⁰ D

Counterparty account: NL70 RABO 0115 6000 00
 Description: M00832437MB4MEFY
 0020005654131858 BTC 0.01313140
 to bc1q? bitonic.nl x7878 pasnr.029
 Via: iDEAL
 Value date: 13 September 2021
 Processing date: 13 September 2021
 Transaction reference: 13-09-2021 13:19 0020005654131858

In onderstaand voorbeeld staat wanneer er is uitbetaald door Bitonic:

 Credit Details Rabo Bankieren

Account holder: [REDACTED]
 NL48 RABO [REDACTED]

BITONIC B V € 1,352.⁴² C

Counterparty account: NL63 ABNA 0560 5861 91
 Description: Bitonic.nl BTC 0.04000000
 Via: Creditor payment
 Value date: 25 February 2022
 Processing date: 25 February 2022
 Transaction reference: TX2588658

Maliebaan 79 • 3581 CG Utrecht
Postbus 14052 • 3508 SC Utrecht

T 030 251 69 84
E bft.post@bureauft.nl
W www.bureauft.nl